

HE 131/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle lasten ja nuorten terapiatakuuta koskevaksi lainsäädännöksi

Psykosociala förbundet vill tacka social- och hälsovårdsutskottet för möjligheten att uttala sig, samt tacka regeringen och riksdagen för att terapigarantin för barn och unga blir lagstadgad och verkställs från och med 1.5.2025.

Psykosociala förbundet uppskattar det grundliga och omfattande arbetet som gjorts i denna beredning. Vi vill lyfta fram några speciellt viktiga områden från den breda helheten.

I förslaget kring Barn och ungas terapigaranti vill Psykosociala förbundet lyfta fram språkets väsentliga betydelse för hälsan. Det är ytterst positivt att språkets betydelse lyfts fram såpass starkt i planeringen. Vi är mycket medvetna om hur viktigt det är att få rätt stöd i rätt tid och på eget språk. Språkfrågan är ännu väsentligare när det gäller barn och ungas samt familjernas stödtjänster.

Vid förverkligande av barn och ungas terapigaranti är det av oerhörd vikt att servicen även tryggas i välfärdsområden likvärdigt på svenska. Psykosociala förbundet till påminna om att enligt Skolhälsoenkäten upplevde elever i de svenskspråkiga skolorna betydligt mer sällan att de fått hjälp av elevvårdstjänsternas personal när de behövt det, jämfört med elever i de finskspråkiga skolorna. Skillnaderna gällde både flickors och pojkars upplevelser och skillnaderna var rätt så stora.

Psykosociala förbundet understryker också behovet av stödmöjligheter ansikte mot ansikte [*Kyselyyn annettujen vastausten perusteella lapset ja nuoret toivovat ensisijaisesti lähitapaamista kahden kesken ammattilaisen kanssa (71 %)*].

Psykosociala förbundet vill påminna om att den pågående omstruktureringen av vård- och servicekedjor medför alltid **risker i brytningsskeden**. Därför är det ytterst viktigt att en noggrann **implementeringsprocess** sker, i samråd med välfärdsområden, kommuner, THL, FPA och ministeriet. Implementeringsprocessen för olika språkgrupper bör ske parallellt.

Beredningen/planeringen för terapigarantin tar tydligt fram, på sidorna 24 och 25, de utmaningar som man ser i tjänster för minoriteter. **Psykosociala förbundet betonar därmed vikten av att språkliga rättigheter samt tillgång till barn och ungas terapigaranti på svenska i hela Finland har en åtgärdsplan som noggrant följs upp.**

Svenskfinland är ett vidsträckt område och består av många svensk- och tvåspråkiga kommuner. Den finlandssvenska befolkningen tillhör ett flertal välfärdsområden, där tillgången till vårdtjänster, service och kunskap om psykiskt välbefinnande och ohälsa på svenska varierar stort. Det finns kartläggningar som stöder det faktum att minoriteter mår sämre än majoriteten - att svenskspråkiga möter många psykiskt stressande faktorer både inifrån den egna familjesfären och utifrån. Oro för att stigmatiseras av personer och institutioner i majoritetssamhället är grunden för minoritetsstress. Psykososiala förbundet är rösten för minoriteten inom minoriteten, det vill säga, för den finlandssvenska befolkningen där psykisk ohälsa finns närvarande på ett eller annat sätt.

Psykiskt välbefinnande byggs upp och stärks i vardagen, där sömn, näring, motion, värderingar samt uppskattning av den du är spelar en avgörande roll. Det är även viktigt att känna sig trygg, både hemma och i skolan. Här har alla vuxna ett tydligt ansvar att bygga upp en kultur där man bryr sig om och tar orättvisor till tals.

Det är viktigt att barn och unga får tillräckligt med kunskap om psykisk hälsa i skolan, får stöd med att bygga upp en stark känslokompetens samt utrymme att dela sina tankar och känslor. Även beredningen/planeringen av barn och ungas terapigaranti lyfter fram betydelsen av växelverkan [*”Lasten mielenterveys rakentuu vuorovaikutuksessa vanhempien ja muiden lapsen kasvatuksesta vastaavien aikuisten kanssa... Lasten ja nuorten mielenterveyttä edistävää työtä tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi laajasti kuntien sivistystoimissa...”*] samt bemötandet [*”...työntekijällä tulee olla hyvät vuorovaikutustaidot ja hänen tulee suhtautua vakavasti lasten ja nuorten esiin nostamiin huoliin.”*].

Det är fortsättningsvis viktigt att terapigarantin är behovsorienterad, inte metodorienterad. Bemötande har alltid en avgörande roll.

Psykososiala förbundet vill lyfta fram vikten av en **klar och tydlig terminologi** när man diskuterar främjande och förebyggande åtgärder och själva tjänsterna. Eftersom diskussionen kring terminologin är aktuell även på finska, är det av lika stor vikt att informationsarbetet även implementeras på svenska. En klar och tydlig terminologi har en betydande roll i utvärderingen samt utvecklingen (inkl. personalens fortbildning) av barn och ungas terapigaranti.

Psykososiala förbundet vill tacka för att beredningen, i planeringen av barn och ungas terapigaranti, tar många olika synvinklar i beaktande i utarbetandet av en komplex fråga - även servicesystemets röst: *”Laajemat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää koskevat haasteet kuten hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne sekä henkilöstön saatavuusongelmat vaikuttavat myös lasten ja nuorten palveluihin.”*

Trots terapigaranti, som är en viktig del av förstärkning av tjänster som stöder barn och unga, vill Psykososiala förbundet understryka behovet av att bygga upp olika möjligheter för att främja den psykiska hälsan via vardagliga insatser. En meningsfull vardag gynnar alla i samhället och investeringar i främjande åtgärder gynnar även personer med erfarenhet av psykisk ohälsa.